

МИЛЕВИНО МЕСТО У ПРИЧИ О АЈНШТАЈНУ

На изложби у Берну, овог лета, видеће се и како свет вреднује улогу наше земљакиње у животу и стваралаштву великог физичара - Место на циришком гробљу, где је Милева Марић сахрањена, биће поново обележено

Протекао је пун век од оне 1905. године када је **Алберт Ајнштајн** (1879 - 1955), једна од најумнијих глава наше планете, објавио својих пет кључних научних радова, после којих више ништа у физици неће бити као што је раније било. Тада је поставио и чувену теорију релативитета, која му је донела не само Нобелову награду, (1921.), већ и незабележену светску славу, поштовање и ауторитет. Одлуком Генералне скупштине УН 2005. је проглашена Међународном годином физике, чиме је читав цивилизовани свет добио додатни мотив да се поново позабави животом и делом "разбарушеног генија".

Једна од највећих манифестација Ајнштајну у част одвијаће се 16. јуна ове до 17. априла 2006. године у престојници Швајцарске, тачније у Историјском музеју у Берну. Биће то монументална изложба о великом физичару и теоретичару, која ће једним својим делом - надамо се адекватним - подсетити и на улогу наше земљакиње **Милеве Марић** (1875 - 1948), прве Албертове супруге, у његовом животу и стваралаштву. Може се, иначе, рећи да интересовање за Милевин допринос никада није ни престајало, а зависно од добронамерности и циљева "истраживача" оцене су се кретале у широком распону од преувеличавања, до прикривања и чак негирања њеног удела и значаја.

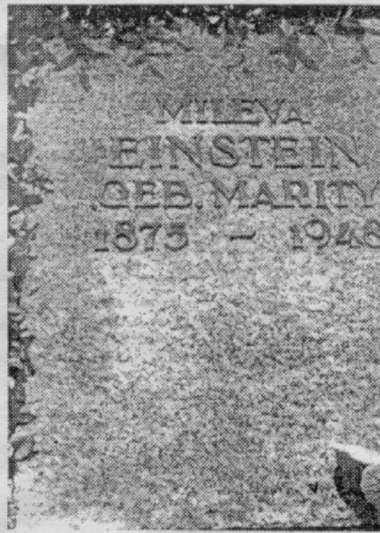
Јубиларна година, дакле, вратила је и кћерку **Милоша Марића** из Титела, касније румског и митровачког ђака, у жижу наше и светске медијске пажње. Поред осталих, на Милеву је недавно подсетио наш земљак из Берна **Петар Стојановић**, родом из околине Трстеника, који је после упорног трагања пронашао место њеног вечног боравка. Намерно кажемо "место", јер је гроб Милеве Марић у Цириху одавно запуштен и преоран, по свој прилици зато што њени потомци нису плаћали закупнину. А познато је да у Берну данас живи њен унук (има петоро деце), иначе наследник Милевиног и Албертовог старијег сина **Ханса Алберта**. Тек, млади Стојановић је успео да утврди место на којем је Милева сахра-

њена, а захваљујући њему на циришком гробљу Нордхајм ће ускоро бити постављено ново спомен - обележје.

За своју земљакињу, супругу чувеног научника, **Петар Стојановић** је већ учинио више од њене постојбине и наших званичних институција. На парцели 9, где је обележен гроб број 9357 са посмртним остацима Милеве Марић - Ајнштајн, на-

МИЛЕВА МАРИЋ И АЛБЕРТ АЈНШТАЈН

НАДГРОБНА ПЛОЧА МИЛЕВЕ МАРИЋ ИЗ 1948. ГОДИНЕ

ши људи у Швајцарској су одржали опело и освештали гробно место. Сада се тамо редовно доносе бусени свежег цвећа, а на часове историје и математике долазе ђаци из

српских допунских школа из свих крајева те лепе алпске земље. А Стојановић се није задовољио само тиме - сакупио је многа непозната Милевина писма, албум са десетак необјављених фотографија, њену штедњу књижицу и фотоапарат, па чак и - венчаницу!

У цело тој Стојановићевој причи посебно је занимљив један детаљ - налажење фотоапарата, за који овај наш земљак тврди да је из 1914. године. Нису ли, можда том камером Милева или Алберт сликали своје синове приликом православног крштења у Новом Саду? Јер, познато је да су **Ханс Алберт**

(1904 - 1973) и **Едвард Ајнштајн** (1910 - 1965) крштени 1913. у новосадској цркви светог Николаја.

Коначном, док Срби у Швајцарској, нешто и уз помоћ наших из Америке, прикупљају не мали новац како би Милева Марић била што боље заступљена на изложби у Берну, у Србији се није одмакло даље од

обећања и моралне подршке. То нимало не чуди, ако се, на пример, зна у каквом је одавно стању кућа Марићевих у Новом Саду, или да у Руми и Сремској Митровици не постоје обележја која би указивала на седмогодишње школовање будуће супруге Алберта Ајнштајна. А она није била само животни сапутник једног генија и мајка троје његове деце, већ и изузетан математичар и физичар, прва Српкиња која се за те науке успешно школовала, без обзира на то какву ће јој улогу у Албертовим научним открићима одредити историја.

У сваком случају, удео Милеве Марић - Ајнштајн у биографији њеног супруга и једине љубави није био мали. Управо период њиховог најинтимнијег дружења и сарадње (1898 - 1905) био је и период најплоднијег Албертовог, а по некима и њиховог заједничког научног рада. Можда је његова реченица из писма Милеви (**Како ћу само бити срећан и поносан када заједно будемо успешно привели крају наш рад о релативном кретању**) била тек израз младалачке заљубљености, или куртоазије? Можда је уступање целог износа Нобелове награде бившој супрузи био гест претходне нагодбе, или кајања због небриге о породици? Па, нека је и тако. Без античке жртве коју је принела, како би њен вољени Јохонсел (тако га је звала) могао спокојно да учи и ствара, тешко да би било и открића чију стогодишњицу данас обележавамо.

А што се тиче нетачности и пропуста када су у питању школски дани Милеве Марић, посебно у Срему, чега је ових дана напретек у штампи и ТВ емисијама, нешто више у наредном броју.

Д. Познановић

РЕСТОРАН
Вулин

Вулин Драган
Рума, В. Назора-86д

022 424-264
063 561-959